

Əsraf XƏLƏFOV
pedaqoji elmlər namizədi,
dosent

NADİR ŞƏXSİYYƏT, FITRİ İSTEDADA MALİK TƏDQIQATÇI, ƏSL PEDAQOQ

Abuzər Xələfov kitabxanaşünaslığımızda yarım əsrdir ki, fasiləsiz, aramsız fəaliyyət göstərir. Onun bu fəaliyyəti son dərəcə çoxcəhətli və əhatəlidir. Azərbaycan kitabxanaları tarixinin öyrənilməsinin ən fundamental problemləri və vəzifələri məhz onun tədqiqatlarında öz həllini tapmışdır. Bu əməyə görə müasir Azərbaycan kitabxanaşünaslıq və bibliografiya elminin canlı klassiki hesab edilə bilər, o, bu elm sahəsində nəinki kitabxana tarixinin problemlərinin üzərində tədqiqat aparmış, əsərlər yazmış, həm də Azərbaycan kitabşünaslığına bilavasitə rəhbərlik etmiş, onun ideya-təşkilatı vəzifələrinin müvəffəqiyyətli həllinə bütün qüvvə və bacarığı ilə təsir göstərmişdir.

İrimiqyaslı elmi-təşkilat tədbirlərində fəal çalışmışdır. O, respublikada kitabxanaçılığın istiqamətlərini və problemlərini konkretləşdirir, həlli yolları və metodologiyası işlərinə səmərəli surətdə rəhbərlik edir. Bütün fəaliyyətini qırılmaz tellərlə bağlı olduğu Azərbaycanda kitabxana tarixi materiallarının toplanmasına və tədqiqinə sərf etmişdir.

Azərbaycan kitabxanaşünaslıq elminin mötəbər alimi olan Abuzər Xələfovun fəaliyyəti yalnız fakültədəki tədqiqatçılıq əməyi ilə məhdudlaşmır. O, respublika kitabxanalarının həyatında daima fəal iştirak edən alim və ziyahdır. İndi də ömrünün müdriklik çağında elmi və ictimai fəaliyyətdən uzaqlaşmamışdır. Yəne də eyni şövq-ilham və vətəndaşlıq ehtirası ilə çalışır, fəaliyyət göstərir, aspirant və doktorantlara rəhbərlik edir. Kitabxanaşünaslıq və bibliografiyaşünaslığın və kitabşünaslığın mühüm məsələlərinin müzakirəsində, irimiqyaslı tədbirlərin və proqramların həl-

linin gerçəkləşməsində fikir və mülahizələri, qənaətləri ilə yaxından iştirak edir, onların həlli yollarını axtarıb tapmasına real kömək göstərir.

Alimin bu çoxcəhətli uzunillik fəaliyyəti barədə düşünəndə bir ziyalı, bir kitabxanaşünas, müdrik şəxsiyyət kimi çox nəcib insani keyfiyyətini, seçdiyi ixtisasa bütün varlığı ilə bağlılığını, xalqımızın milli və mənəvi dəyərlərinə sədaqətini, əqidə və məslək sahibi olmasını qeyd etməyə bilmirsən. O, müsahibələrinin birində demişdir: «Kitabxana təcrübəsində bu qənaətə gəlmişəm ki, kitabxanaşünaslıqda, bibliografiyada tutarlı mövqə qazanmaq, ona təsir göstərmək məqamına yüksəlmək üçün, hər şeydən əvvəl möhkəm əqidə, məslək sahibi olmaq gərəkdir. Təkcə bacarıq və istedad həmişə lazımı nəticə vermir. İnsan var ki, mənəviyyətcə zəngindir, emosionaldır, ümumən istedadlıdır, ancaq öz daxili zənginliyini günün tələbləri və xalqın ehtiyacları ilə əlaqələndirə bilmir. Əqidəyə, məsləyə möhkəm inam insanı fəallaşdırır, fəaliyyətini istiqamətləndirir, əmək qabiliyyətini artırır, ilhamlı bir yaradıcılığın yaranması üçün zəmin yaradır».

Doğrudan da, sadəcə sözlə Abuzər müəllim kitabxanaşünas tədqiqatçı deyildir, o, bu sənətin, bu fəaliyyətin dərin mənasını başa düşən alimdir. Onun bütün fəaliyyəti, tədqiqatları kitabxanaşünaslıq vəzifələrinə sədaqət hissi ilə aşılanmış yaradıcılıqdır.

Düz yarım əsrdir ki, Azərbaycan kitabxanaşünaslığı sahəsində yorulmadan çalışan tarix elmləri doktoru, professor Abuzər müəllim bütün fəaliyyətini milli-nəzəri fikirlə üzvi surətdə əlaqələndirərək kitabxanaşünaslığın miqyaslı təməl vəzifələrinin realizəsinə sərf etmişdir. O, istinasız olaraq bütün tədqiqatlarında milli kitabxanaşünaslığın əsas köklü problem və vəzifələrinin həllini gerçəkləşdirmişdir.

Abuzər Xələfov kitabxana tarixi proseslərini araşdırarkən, tədqiqat vəzifəsini yalnız konkret materialın ideya-tarixi mənasını göstərməklə məhdudlaşdıran alimlərdən

deyildir. Əksinə, milli kitabxanaların tarixini öyrənərkən əsərlərinin tədqiqat nəticələri və ideyaları ilə eyni səviyyədə bütövlükdə kitabxanaşünaslığın mühüm və miqyaslı nəzəri-metodoloji ümumiləşdirmələrlə zənginləşdirmişdir ki, bu nəzəri ümumiləşdirmələr öz növbəsində müasir kitabxanaşünaslıq elminin inkişafına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmiş, onun yeni yollarını müəyyənləşdirmişdir.

O, Azərbaycan kitabxanaçılığının müxtəlif məsələlərinin tədqiqi ilə məşğul olan tarixçi kitabxanaşünasdır. Onun əsərlərində, tədqiqatlarında müasir kitabxanaşünaslıq məsələləri də geniş və əhəmiyyətli yerlərdən birini tutur. Məsələn, «Kitabxanaşünaslığa giriş» adlı ilk dərsliyini qeyd etmək olar. O, demək olar ki, bütün fəaliyyəti boyu kitabxanaşünaslığın müasir problemlərini öz yaradıcılığında dolğun əks etdirmişdir. Onun şəxsində təşkil və düşüncəli bir sənətiçini də görürük. O, öz naturası etibarilə müasir universitetin həyatı ilə bağlıdır. Onunla nəfəs alır, universitet təhsili ilə yaşayır. Buna görədir ki, o, uzunillik müəllimlik fəaliyyəti dövründə heç vaxt müasir universitet təhsilinin köklü, aparıcı məsələlərinin və meyllərinin yanından sükutla keçməmiş, uzun müddət universitet partiya təşkilatının və ümumi müdafiə şurasının üzvü olmuşdur. Belə bir cəhat həqiqi pedaqoq-alimə xas mənəvi əsaslardan və keyfiyyətlərdəndir. Məhz belə tipli kitabxanaşünas bütün hallarda kitabxana, bibliografiya və kitabşünaslıq tarixinə müasir konseptual baxışı ifadə edir. Bir sözlə, görkəmli alim tədqiqatlarını və fəaliyyətini əsasən bu istiqamətdə aparır və son illərin hadisələri də sübut edir ki, Abuzər müəllimin bu tədqiqat və yaradıcılıq yolu düzdür, səmərəli və perspektivlidir.

S. Vurğun demişkən, «Böyük şəxsiyyətlər yaranır az-az, hər yerdə, hər zaman inci tapılmaz». Belə bir şəxsiyyət kitabxanaçılıq və bibliografiya məkanında da parlamışdır. Bu ixtisas üzrə ilk elmlər namizədi, ilk elmlər doktoru, professor, şöbənin fakültəyə çevrilməsinin ilk təşəbbüskarı, ba-

nisi, ilk yaradıcısı, ilk dekanı, ilk orden və medallarla təltif olunan şəxsdir.

Niyə və nəyə görə? Ona görə ki, nəcib şəxsiyyətlər kiçik, cılız hisslərlə yaşamır. Xalqın böyük amallarını həyata keçirmək üçün yaşayır və öz ətrafına belə adamları toplayır. Bu amala əks çıxanlarla mübarizə aparır. Yadımdadır, bu fakültəni bağlamaq, ayrı-ayrı fakültələrə parçalamaq istəyən səlahiyyətli şəxslərə qarşı çıxmış və onları yerində susdura bilmişdir.

Fakültədə məhz Abuzər müəllimin sayəsində uzun müddət sağlam, mənəvi əhval-ruhiyyə hökm sürmüş və indi də sürməkdədir. Nəticədə bir kafedradan ibarət olan şöbə fakültəyə çevrilmiş, hazırda dörd kafedra fəaliyyətdədir. İndi fakültənin yükünü, təsəübünü çəkən səhəvi elmlərin fədailərini yeni gənc nəslə formalaşmaqdadır.

Abuzər müəllimin müsbət mənəvi keyfiyyətlərindən biri də kollektivi yaşatmaq və inkişaf etdirmək üçün, hər biri ilə ünsiyyətdə olmaq, dil tapmaq, qarşı-qarşıya durmağı aradan qaldırmaq hər bir işçinin öz işi dairəsində məsuliyyət hissini aşılamaq bacarığına malik olmasıdır. O deyir: «İnternet, televiziya, informasiyanın müasir vasitələri elmi fəaliyyəti xeyli yüngülləşdirir. Fəqət heç vaxt kitabın funksiyasını əvəz edə bilməz. Kitabı mütaliə etmək, səhifələrini vərəqləmək, mətn üzərində dayanıb düşünmək, fikirləşmək, bibliografik göstəricilərin mütaliə mədəniyyətinin formalaşmasında həqiqi rolunu, əhəmiyyətini dərk etdirmək fakültənin hər bir işçisinin müqəddəs borcudur».

Abuzər Xələfovun çoxcəhətli və uzunillik kitabxanaşünaslıq fəaliyyətinin ümumi cizgiləri belədir. Ona bu yolda yeni-yeni uğurlar arzu edirəm!